

CONTRIBUȚIA INTELECTUALITĂȚII DIN OLTENIA LA SUSȚINEREA RĂZBOIULUI DE INDEPENDENȚĂ

de ALEXANDRU F. DINU

Independența națională, cauză scumpă a întregului popor român, a fost obținută prin jefra de sânge a mii de ostași, pe câmpurile de luptă, prin contribuția materială a tuturor păturilor și claselor sociale.

În contextul general al efortului depus de poporul nostru, intelectualitatea din Oltenia a dovedit, prin fapte, atașamentul său total la cauza independenței.

În fruntea acțiunilor de colectare a produselor alimentare, a obiectelor de îmbrăcăminte, a banilor, a celorlalte bunuri necesare armatei, așa cum evidențiau documentele vremii, s-au situat oamenii școlii, învățătorii, profesorii și, din îndemnul acestora, elevii.

Demnă de semnalat este, în acest sens, adresa Liceului de băieți din Craiova, din 6 iunie 1877, către Prefectura județului, în care se subliniază adeziunea profesorilor la cauza independenței. „Subsemnații profesori ai Liceului din Craiova — se spune în adresă — considerînd greaua situațiune și evenimentele extraordinare prin care trece statul român, am crezut a fi de a noastră datorie patriotică, ca să contribuim și înșine în mod extraordinar pentru multiplele necesități ale armatei naționale”¹, fiind menționate, în continuare, sumele oferite pe fiecare lună pînă la finele războiului.

Profesorii liceului craiovean au oferit pe luna mai 1877 suma de 424,35 lei, „pe iunie 1877 și lunile următoare pînă la terminarea războiului, lei 623 bani 24, iar pe lunile de la terminarea războiului pînă la pacea definitivă, lei 36 bani 66”². În total, pe toată perioada războiului profesorii liceului craiovean au dat 5 701,90 lei, remareîndu-se prin sumele date profesorii : G. M. Fontanin, B. Calloianu, Ștefan Rudeanu, F. Settelin, I. Bombocilă, G. Arnold, G. Cantorichi, S. Michaelescu, I. Ilarianu, Dem. I. Popilianu, C. Diel, G. P. Constantinescu, S. C. Mateescu și A. Drăgoiescu³. Ofranda dată de profesorii craioveni este confirmată de o adresă a Ministerului Instrucțiunii Publice și Cultelor, în oare se precizează că „unii din Domnii profesori de la acest liceu” au cedat o parte din salariile lor pentru armată⁴. Așa cum remarcă ziarul „Românul”, ei au dovedit că participă la susținerea războiului „nu numai cu cuvîntul, ci și cu fapta, exemple demne de cea mai mare laudă. Ei sacrifică o parte din salariile lor pentru a veni în ajutorul vitejilor apărători ai drepturilor și hotarelor țării, dovedind astfel că bucuria cu care au primit declararea independenței României nu era o bucurie factice, ci un simțămînt adînc al inimii lor patriotice. Ferice de elevii care au astfel de profesori”, încheie același ziar⁵.

Pe măsură ce evenimentele se desfășurau, oamenii școlii își făceau tot mai mult simțită prezența în efortul general de susținere a războiului.

¹ Arh. St. Craiova, fond Pref. Dolj, Inv. 270/1877, f. 214.

² „Monitorul Oficial” (în continuare M.O.).

³ Arh. St. Craiova, fond Pref. Dolj, Inv. 270/1877, f. 214.

⁴ Ibidem.

⁵ „Românul” din 11 iunie 1877.

Profesorii și profesoarele de la Școala centrală de fete din Craiova „Considerînd fasa dificilă prin care trece patria și datoria ce incumbă fiecăruia de a contribui în limitele mediilor sale la salvarea ei“ au oferit „douăzeci lei fiecare din apunamentele sale mensuale, începînd la 1 iulie 1877 și pînă la finele războiului“, evidențindu-se profesorii Ion Crăciunescu, Ecaterina Padianu, Sevasta Cbirica, Zoe Mărăcinescu și Clemence Moldorescu⁶. Contribuția cadrelor didactice de la aceeași școală este atestată și de altă adresă din 18 august 1877, prin care se preciza că în afară de cei 20 lei „dări în bani și în scamă s-au trimis prin listele Doamnei A. Brăiloiu și D-șoara Opreanu“⁷. În continuare, profesoarele Ecaterina Padianu, Zoe Mărăcinescu și Clemence Moldorescu au mai oferit cîte 10 lei⁸.

Animați de aceleași sentimente patriotice, 47 învățători din județul Gorj scriu Ministerului Instrucțiunii Publice și Cultelor: „Avînd în vedere că țara noastră se află astăzi în răzbel pentru a-i asigura independența externă care i se nega ... Considerînd că o parte din frații noștri sînt deja pe teritoriul inamicului, gîndindu-ne cîte sacrificii trebuie făcute de tot cetățeanul pentru susținerea lor, am decis ... a oferi și noi din inima noastră retribuțiune pentru întreținerea armatei române ... suma de lei optsutreizeci pe trimestrul iulie“⁹. Numeroase au fost și cazurile de donații individuale. De pildă, institutorul Constantin Rădulescu din Ocnele Mari (Vilcea), deși se găsea „împovărat de o grea familie“, a dat „pentru frații noștri ostași care se află în răzbel pentru iubita noastră patrie, cîte zece lei pe lună, începînd de la 1 septembrie 1877 și pînă la finele răzbelului“¹⁰, iar institutorul Ion Popescu din Horezu (Vilcea) a oferit cîte 6,50 lei lunar¹¹.

Deosebit de valoroasă a fost ofranda oferită de 92 de învățători din județul Dolj, suma dată ridicîndu-se la 2.609,50 lei¹².

Dragostea nemărginită a oamenilor școlii față de patrie este ilustrată și de ofranda oferită de profesoara Alexandrina Arsenite din Turnu Severin. Determinată de „grelele împrejurări în care se află astăzi țara noastră, pe cînd fiii săi își varsă singele la hotare pentru a-i face gloria și a asigura independența“ și cînd „fiecare român nu trebuie să cugete decît cum trebuie s-o ajute“ se decide „a oferi... din salariul de directorie a școlii de fete nr. 1 ... suma de douăzeci lei pe fiecare lună, calculat de la 1 iulie curent pînă la terminarea răzbelului“. De asemenea, primarul orașului face cunoscut că profesoara Alexandrina Arsenite „în orele sale libere a îngrijit răniții și a lucrat toată lenjeria spitalelor cu propriile sale spese din ofrandele de pînzeturi și altele ce s-au adunat“¹³.

Institutoarea Aristia Stoicescu, directoarea școlii primare nr. 3 din Craiova, cu „ocaziunea rezbelului dorind a veni“ „în ajutorul fraților ce sînt gata a-și vărsa singele pentru apărarea patriei“, roagă a i se reține „o pătrime din modestul salariu ce primesc“, manifestîndu-și regretul că nu putea fi „de mai mare ajutor țării“¹⁴, iar Ioan Iliescu, directorul școlii de băieți din Rîmniceu Vilcea, a dat cîte 10 franci pe fiecare lună¹⁵.

Institutorul I. Tomescu din Cetate — Dolj, manifestîndu-și „speranța ce avem ca scumpa noastră patrie, România, să triumfe în acțiunea sa pentru neatinare“, se decide și „oferă salariul ... de învățător gradul I ... pe luna martie a.c. în ajutorul întreținerii fraților de arme ce se luptă“¹⁶, colegul său de școală, învățătorul D. I. Ionescu a dat

⁶ Documente privind istoria României. Războiul pentru independență (= Doc. răzb.), vol. III, p. 453—454.

⁷ Arh. St. Craiova, fond Pref. Dolj, Inv. 269/1877, f. 269.

⁸ „Românul“ din 24 iunie 1877.

⁹ Doc. răzb., vol. V, p. 607.

¹⁰ Ibidem, vol. VI, p. 234.

¹¹ M. O. din 22 septembrie (4 octombrie) 1877.

¹² Arh. St. Craiova, fond. Pref. Dolj, Inv. 269/1877, f. 146—149).

¹³ Arh. St. Drobeta-Turnu Severin, fond Primăria Turnu Severin, Inv. 8/1877, f. 2.

¹⁴ Doc. răzb., vol. IV, p. 81.

¹⁵ Ibidem, vol. VI, p. 378.

¹⁶ Ibidem, vol. IV, p. 135.

salariul pe aceeași lună, ca ajutor pentru armată¹⁷. Entuziasmul devine general, sentimentele patriotice fiind puternic stimulate de apelul prefectului de Dolj, I. N. Titulescu. „Momentele sînt supreme — se spunea în apel —. Armata Română se distinge pe cîmpul de luptă, o singură lacună îi lipsește spre a figura în acest război cu cea mai completă organizare, unitatea de arme“, solicitîndu-se a se „aduna din județul nostru, prin subscripțiuni publice, sumele trebuincioase pentru cumpărătoria a cel puțin 2 000 pusei Peabody“¹⁸.

Ca urmare a apelului, ofrande în bani au fost primite din majoritatea comunelor județului. Astfel, 26 învățători au dat suma de 705,50 lei. soții Marinescu (Bucovăt). Firu Vasilescu (Ghidici), C. Alexandrescu (Argetoaia), S. Gabrilescu (Măceșu de Sus) și alții, li s-a reținut, la cerere, pe luna august 1877, suma de 280,50 lei¹⁹.

Profesorul Petre Ioanid din Craiova a oferit lunar 100 lei²⁰, Maria Penescu din Băilești și Ștefan Măceșanu din Măceșu de Jos (Dolj), cite 25,50 lei lunar²¹, iar D. Panfil, director al școlii primare nr. 5 Craiova, a dat „în folosul armatei suma de 40 lei din solda d-sale pe lunile ilulie, august și septembrie 1877“²². Cadrele didactice din Baia de Aramă (Mehedinți), neputînd rămîne „imposibile în aceste momente solemne ... s-au adunat ... în sala școlii de acolo și au ales un comitet ... spre a aduna ajutor pentru frații care luptă la hotare“²³.

Emanoil Gros, directorul Institutului comercial din Craiova, așa cum rezultă dintr-o adresă a prefecturii înaintată Ministerului de Război, „a oferit acei bani pentru cumpărătoria de arme“²⁴, iar învățătoarea Maria Borean, directoarea școlii de fete din Ocele Mari (Vilcea), a „dat o însemnată contribuție“ pentru soldații răniți²⁵.

Pe linia sprijinului acordat armatei, s-au înscris și cadrele didactice din Băilești și Galicea Mare (Dolj)²⁶, Rîmnicu-Vilcea²⁷ și Drăgășani²⁸ (Vilcea), care au pus la dispoziția trupelor localurile de școală pentru amenajarea de spitale.

Unii învățători au dus o acțiune susținută pentru a aduna ofrande în comunele lor. De exemplu, învățătorul Ilarie Marian din Poiana Mare (Dolj) lansează un călduros apel către consătenii săi: „Astăzi scumpa noastră România — se spune în apel — în care am văzut cele dintii raze de lumină cu toții, unde ducem toată viața noastră, unde zac și scumpele rămășițe ale bunicilor noștri strămoși, țara noastră se află în grele încercări...“

Astăzi, un vînt puternic vine să spargă furtuna, s-o împrăștie pentru binele creștinătății apăsată, jefuită și chinuită. Pentru ăst sfrîșit frații noștri și-au lăsat casă, părinți, femei și copilași și-au alergat de la munte și de la baltă, de la apusul la răsăritul țării să ne apere de primejdie și focul vrăjmașului“. După ce-și exprimă încrederea în victorie, el cere ca „bogații și săracii să dea cît pot și să-și trimită banul lor pentru Crucea Roșie, care să se îngrijească de răniți“. În urma acestui apel s-a strîns suma de 214 lei²⁹.

Pe lingă banii oferii pentru diferitele trebuințe ale armatei, cadrele didactice au desfășurat o susținută activitate pentru colectarea de scamă (vată) necesară confecționării de bandaje. Elena M. Plopșoreanu a adunat cantitate de 950 grame scamă³⁰,

¹⁷ M. O., din 23 septembrie (5 octombrie) 1877.

¹⁸ Arh. St. Craiova, fond Pref. Dolj, Inv. 269/1877, f. 221.

¹⁹ Ibidem, f. 152—153.

²⁰ Doc. rîzb., vol. VII, p. 624.

²¹ Arh. St. Craiova, fond Pref. Dolj, Inv. 269/1877, f. 133.

²² M. O., din 31 martie (12 aprilie) 1877.

²³ Arh. St. Drobeta-Turnu Severin, fond Primăria Turnu Severin, Inv. 9/1877, f. 19.

²⁴ Arh. St. Craiova, fond Pref. Dolj, Inv. 269/1877, f. 558.

²⁵ Arh. St. Rîmnicu Vilcea, fond Pref. Vilcea, dos. 117/1877, f. 149.

²⁶ Doc. rîzb., vol. II, p. 309, vol. III, p. 292.

²⁷ Ibidem, f. 71.

²⁸ Ibidem, f. 71.

²⁹ „Românul“ din 25 mai 1877.

³⁰ „Dorobanțul“ din 3 februarie 1877.

învățătoarea Gheorghita Ionescu din Craiova 26 bandaje și diferite rufe³¹, iar profesorul Teodor Uzianu, din aceeași localitate, o jumătate kg scamă³². Maria Bîrdescu, institutoarea la școala de fete nr. 1 din Caracal și Dora Antonina Hubert, directoarea școlii, pe lângă obiectele de îmbrăcăminte și scamă au dat și suma de 24,30 lei³³.

Evenimentele de la 1877—1878 au avut un puternic ecou în rîndul cadrelor didactice și al elevilor de la școala națională de meserii din Craiova. „În vara anului 1877 s-au lucrat în atelierul școlii pontoanele care au servit la facerea podului peste Dunăre, pe unde au trecut armatele române“ — menționează mărturiile vremii. De asemenea, în atelierul școlii au fost construite și carele care au transportat pontoanele. Pentru abnegația lor, profesorii și elevii au primit mulțumirile guvernului³⁴.

Educați în spiritul dragostei față de țară, elevii au răspuns cu entuziasm la chemările patriei. Aceștia, urmînd exemplul profesorilor lor, „împinși de sentimentul iubirii de patrie ... în fața grelelor evenimente ce se desfășoară în patria noastră ... cînd gloria ei singercază pe cîmpul de bătălie, luptînd pentru independența patriei și gloria românilor“³⁵ au desfășurat o susținută activitate de colectare a alimentelor, obiectelor de îmbrăcăminte sau banii necesari armatei. Fie că ei „au luat inițiativa de a veni în ajutorul soldaților români răniți, cu venitul uneia sau mai multor reprezentațiuni teatrale“ — așa cum consemna ziarul „Românul“ din 28 mai 1877 — ori au strîns scamă pentru confecționarea de bandaje necesare soldaților răniți, sau „au luat ... nobila inițiativă în profitul ambulanțelor române. de a contribui fiecare cu cît va putea pe lună“, așa cum remarcă același ziar, elevii au promovat cu succes examenul iubirii neștrămutate față de patrie. De pildă, în perioada mai—iulie 1877, elevii liceului craiovean au oferit drept ofrandă suma de 117,40 lei și 695 dramuri scamă, evidențindu-se prin sumele date și activitatea de strîngere a ofrandelor elevii Boureanu George, Călinescu Alexandru, Demetrescu Ion, Almăjan Basil, Anușescu Ion și Dianu Constantin³⁶.

Animate de aceleași sentimente patriotice, elevele de la o școală din Craiova, sub îndrumarea învățătorilor lor, au colectat și depus în folosul spitatelor 120 dramuri scamă³⁷, elevii claselor a II-a și a IV-a 325 dramuri³⁸, cei de la școala primară nr. 21 — 675 dramuri³⁹, iar micuța școlăriță Călinescu S. Maria din Craiova 200 dramuri scamă⁴⁰.

În același timp, încadrîndu-se în rîndul manifestațiilor închinatc proclamării independenței și victoriilor obținute pe cîmpul de bătălie de la Plevna, Smîrdan și Vidin, elevii liceului craiovean au sărbătorit „marele fapt românesc“ — demonstrînd în fața tuturor că „oltenii vor fi demni urmași ai marilor eroi“⁴¹. De asemenea, așa cum rezulta dintr-un raport al prefectului de Dolj, victoria de la Plevna a produs „o bucurie de nedescris“ printre elevii liceului craiovean.

În seara zilei de 29 noiembrie 1877 ei au luat inițiativa organizării unei „Manifestațiuni“ publice : cu „Muzica în cap“, cu torțe și stindarde tricolore ei au parcurs străzile, iar la liceu au jucat hore care au ținut pînă seara tîrziu. „Șerbarea continuă și a doua zi“ se spune în încheiere⁴².

³¹ Arh. St. Craiova, fond Pref. Dolj, Inv. 269/1877, f. 610.

³² Ibidem f. 499.

³³ M. O., din 24 iulie (5 august) 1877.

³⁴ Generalul Radu Rosetti, *Partea luată de armata română în războiul din 1877—1878*, București, 1926, p. 18.

³⁵ „Românul“, din 18 iulie 1877.

³⁶ Ibidem, din 5 iulie 1877.

³⁷ M. O., din 24 iulie (6 august) 1877.

³⁸ Arh. St. Craiova, fond Pref. Dolj, Inv. 270/1877, f. 111.

³⁹ M. O., din 24 iulie (6 august) 1877.

⁴⁰ „Românul“, din 12 iulie 1877.

⁴¹ Nicolae Andrei, *Ani de lumină. istoria Liceului „Nicolae Bălcescu“ Craiova*, Edit. Scrisul Românesc, Craiova, 1976, p. 209.

⁴² Ibidem.

Semnificativ a fost și gestul studenților craioveni care a impresionat profund opinia publică. Ei au trimis pentru Regimentul 7 dorobanți, staționat în comuna Moșăței (Dolj), „Un tricolor de chembrică“. Pe acest drapel se putea observa inscripția : „Studenții Craioveni, suvenir Regimentului 7 Dorobanți“, așa cum rezulta din raportul Comandantului acestui regiment adresat comandantului Diviziei a III-a⁴³.

Studenții Craioveni Constantin G. Demetriade și George Demetriadis, foști elevi ai liceului Craiovean, au dat, primul 10 lei, iar cel de-al doilea 5 lei pentru formarea ambulanțelor⁴⁴.

Lupta pentru independență a creat un adevărat entuziasm și în rândul magistraților, al căror sprijin atestă profundul patriotism de care au fost animați în anii de grea încercare pentru ființa poporului nostru.

Pentru colectarea ofrandelor, magistrații din județul Dolj lansează un călduros apel, în care se spunea : „În Valea Dunării tunul românesc a reînviat ecoul străbun pentru apărarea sintelor drepturi ale scumpei noastre Românie“, cerându-se a se contribui „cu ce ne va sta prin putință spre a îmbunătăți cât se va putea mai mult condițiunile de trai ale armatei noastre“, care „stă gata a ne spăla umilințele suferite și de a ne afirma în fața lumii civilizate, că merităm să fim un popor liber și independent“⁴⁵. Ca urmare a acestui apel și a activității neobosite desfășurate pentru colectarea ofrandelor, magistrații din județul Dolj au dat, pentru început, 292,70 franci, 12 347,32 grame scamă fină necesară confecționării de bandaje pentru răniți, 50 caturi bandaje, 100 fitiluri, 12 cearceafuri și 100 ocale orez⁴⁶, iar în luna august au mai depus suma de 481,20 lei, 16,599 kg scamă, 50 bandaje și 100 fitiluri⁴⁷. În continuare, Comitetul înființat din inițiativa Curții de apel Craiova, pentru strângerea ofrandelor, a dat prin avocatul Rădulescu 434 lei, 670 vedre țuică și 950 dramuri scamă, prin Emilian Drăgoescu, judecător la Tribunalul județean, 158 lei și 50 pfini⁴⁸, iar prin Dimitrie I. Eustațiu a oferit 843 lei, 400 ocale porumb și 1 kg scamă⁴⁹. Prin donații individuale, magistrații Antoniu, Demetrescu, Vasile Caravia, State Nicolau, I. J. Moghilescu, Panu Maruli, Dimitrie Constantinescu și N. Bujoreanu au subscris cu suma de 45 franci⁵⁰.

Magistrații din Caracal (Romași), în mod individual sau colectiv, oferă o parte din salariile lor. El. Georgescu, prim-vicepreședinte al tribunalului, a donat din partea salariaților suma de 305 lei⁵¹, M. I. Demetrian, procurorul tribunalului, 250 lei⁵², iar salariații tribunalului în scopul ușurării „în cât-va a numeroaselor greutăți ale vieții de luptă“, 435 lei⁵³.

La 19 iunie 1877, Teodor Florescu, avocat la Râmnicu Vilcea, încredința prefectului județului suma de 120 lei, S. Somănescu 80 lei, 900 dramuri scamă, 380 comprese și bandaje⁵⁴, I. C. Angelescu, judecător la Tribunalul județean Vilcea, a colectat și depus casieriei județene create „pentru coordonarea strîngerii fondurilor în vederea cumpărării a 2 000 puști“⁵⁵ suma de 280 lei⁵⁶, iar C. Urdăreanu, președintele Tribunalului, a dat lunar suma de 25 lei⁵⁷.

⁴³ Arh. St. Craiova, Fond. Pref. Dolj, inv. 269/1877, f. 293.

⁴⁴ Ibidem, f. 256.

⁴⁵ Arh. St. Craiova, fond Pref. Dolj, Inv. 269/1877, f. 293.

⁴⁶ Ibidem, filele 229, 235, 237, 241–245, 251.

⁴⁷ Ibidem, f. 256.

⁴⁸ „Românul“ din 22 iunie 1877.

⁴⁹ Ibidem.

⁵⁰ Ibidem, din 21 iunie 1877.

⁵¹ Ibidem, din 12 iunie 1877.

⁵² M. O., din 16 (28) octombrie 1877.

⁵³ „Românul“, din 27 iulie 1877.

⁵⁴ Ibidem, din 19 iunie 1877.

⁵⁵ Arh. St. Vilcea, fond pref. Vilcea, dos. 122/1877, f. 4.

⁵⁶ M. O., din 16 (28 octombrie 1877).

⁵⁷ Ibidem.

O contribuție constantă la susținerea războiului și-au adus-o salariații procuraturii și tribunalului județean Mehedinți. „Mehedințenii — așa cum evidențiau documentele — îndată ce începură încercările, adunară diferite contribuții și ofrande de tot felul pentru frații lor care apără cu bărbăție hotarele scumpei noastre țări“, dovedind că „județul Mehedinți, care în toate ocaziunile a dat probe că acolo unde sînt interesele țării, dînsul e la post“⁵⁸, fapt materializat în numeroase donații. Prim-procurorul de Mehedinți trimite lui I. N. Titulescu, prefectul județului Dolj, suma de 637,25 lei, adunată de la 58 cetățeni mehedințeni⁵⁹, iar salariații tribunalului și procuraturii județene, alături de ceilalți cetățeni mehedințeni, „s-au grăbit fiecare a aduce obolul lor în folosul răniților români, astfel că în mai puțin de 10 zile am ajuns rezultatul de a avea înființate trei spitale cu un număr de 250 paturi complete cu cele necesare, fără să coste un ban pe stat“, fapt datorat „patriotismului cetățenilor severineni“, se arată într-o scrisoare a primarului orașului, adresată Ministerului de Război⁶⁰.

Magistrații din Oltenia, reunindu-și gândurile și faptele, lansează în octombrie 1877 un apel prin care se urmărea să se mobilizeze toate forțele în colectarea de ofrande. „Țera străbunilor noștri — se spunea în apel —, al căror sînge curge în vinele noastre, și-a chemat și-și cheamă pe toții fiii sei cei buni, ca să-i apere străvechile ei drepturi amenințate.

Steagurile române, unde se îndreaptă sufletele noastre și reflectă falnic umbrele de pe malul în valurile Dunării și armata română, compusă din frații noștri, își înalță fruntea și-și ridică brațul, spre a răspunde insultelor ce se face drepturilor noastre naționale și strămoșești.

Nu e și nu poate fi român care să nu voiască a-și face datoria în aceste momente cînd bravii fii ai țării stau gata sub arme, să plătească mumei noastre patrie cea mai scumpă contribuțiune a sîngelui lor“, solicitîndu-se în finalul apelului „contribuția fiecăruia la realizarea scopului acestei asociațiuni, formată din inițiativa privată a magistraturei“.

Apelul lansat a găsit un larg ecou în rîndul magistraților, pe toată perioada războiului, fiind colectată suma de 8 174, 30 lei, 8 200 dramuri scamă, 439 comprese și bandaje, evidențiindu-se cu această ocazie „sentimentele frumoase ale românilor generoși spre a ajuta armata în îndeplinirea scopului său“. Demnă de subliniat este activitatea desfășurată de Al. Aman, președintele „Asociațiunei din România Mică“, Dimitrie Eustațiu, Sava Simionescu, Mihail Călinescu, Constantin Bengescu, Aug. Betolianu, Constantin Plopșoreanu, L. Geontianu, Eugeniu Angelescu, secretarii; Polifronie Sutescu, George Hagiescu, suplinitor, Ion Pretor, procuror general și Gr. Grămăticescu, G. Ștefănescu Gogu, procurori de secțiune⁶¹.

Însuflețite de eroismul ostașilor în înfruntarea cu dușmanul, și alte categorii de intelectuali au contribuit, de asemenea, foarte mult la susținerea războiului. „Subsemnatele membre ale comitetului reuniunilor muzicale dansante din Craiova — subliniază documentele — am dat 1 800 pe care am decisu a-i întrebuința pentru ușurarea văduvelor“⁶². Tot în folosul armatei, la Craiova, au fost date două spectacole, unul de trupa condusă de Serghie, altul de trupa Teodorini, ale căror încasări au fost destinate armatei⁶³, iar în 18 iulie 1877, Societatea dramatică din Craiova, de sub conducerea lui C. Serghie,

⁵⁸ Arh. St. Craiova, fond Pref. Dolj, Inv. 269/1877, f. 266.

⁵⁹ Arh. St. Craiova, fond. Pref. Dolj, inv. 269/1877, f. 266.

⁶⁰ Ibidem, Drobeta-Turnu Severin, fond Pref. Mehedinți, Inv 9/1877, dos. 39, f. 21.

⁶¹ M. O., 16/28 octombrie 1877.

⁶² Arh. St. Craiova, fond Pref. Dolj, inv. 270/1877, f. 121.

⁶³ „Românul“, din 27 mai 1877.

a depus suma de 180 lei⁶⁴. În același scop, Caliopei Dr. Zogrofas, Elena C. Zugrăvescu, Elena și Ecaterina N. Zugrăvescu „au binevoit a da în localul școlii publice din Vilcea un concert muzical în folosul armatei”⁶⁵.

Societatea dramatică „Menodros” din Craiova oferă încasările unei reprezentații dată în 19 noiembrie 1877. I. P. Bancov din Craiova roagă să i „se oprească 1 400 lei pentru răniți din suma de 2 800 rezultată din vânzarea a tot atâtea exemplare” din piesa sa „Întoarcerea coconului Costică de la Paris”, vîndut cu un leu exemplarul⁶⁷.

Inscriindu-se pe linia dorințelor manifestate de medicii români de a se pune „gratis la dispoziția d-lui ministru de răzbel”⁶⁸, doctorul M. Bozianu din Turnu Severin a oferit, pe lângă serviciile sale, „solda și accesoriile ce i se cuveneau de la 15 august și pînă la 1 noiembrie 1877 în sumă totală de 775 lei”⁶⁹.

Printre medicii participanți la campaniile din 1877, s-a remarcat prin atitudine și faptele sale și medicul craiovean Ion Surpăteanu. A îngrijit cu toată pasiunea ostașii răniți în care vedea „eroii oastei naționale”, așa cum evidențiază ziarul „Dorobanțul” din 22 mai 1878. A fost pătruns de faptul că sensul cel mai profund al medicului este să facă binele suprem, apărarea vieții altora, uitînd de dragostea față de propria-i viață. Moare în martie 1878, în mijlocul ostașilor, așa cum consemna același ziar.

Cu aceeași căldură a îngrijit ostașii răniți și medicul Mihail Stăncescu, născut la Craiova la 30 iunie 1848. Prin exemple de patriotism și abnegație, pe care le dăduse zi de zi în timpul întregii campanii, se făcuse cunoscut, stimat și iubit, atît de răniții pe care-i îngrijea, cît și de colegii săi. Pentru merite deosebite i s-a acordat „Steaua României” în gradul de cavalier. Moare la post, făcîndu-și datoria, la 21 februarie 1878⁷⁰.

Aceste exemple ilustrează atașamentul total al intelectualității din Oltenia față de cauza independenței, aportul adus la împlinirea hotărîrii exprimate de M. Kogălniceanu la 9 mai 1877: „Sîntem națiune independentă, sîntem națiune de sine stătătoare, sîntem o națiune liberă și independentă”.

Cucerind prin propriile-i forțe dreptul la existență liberă în rîndul statelor lumii, poporul nostru a pășit cu hotărîre către o nouă etapă a luptei sale, realizarea statului național unitar.

LA CONTRIBUTION DES INTELLECTUELS DE L'OLTÉNIE A L'APPUI DE LA GUERRE D'INDÉPENDANCE

R é s u m é

Basé sur des documents d'archives et des témoignages extraits de la presse du temps, le travail souligne la contribution des intellectuels, en argent, aliments et vêtements, au soutien, de la guerre pour l'indépendance.

⁶⁴ Ibidem, din 18—19 iulie 1877.

⁶⁵ Ibidem, din 5 iunie 1877.

⁶⁶ M. O., din 21 ianuarie (1 februarie 1877).

⁶⁷ Arh. St. Craiova, fond Pref. Dolj, inv. 269/1877, f. 274.

⁶⁸ „Telegraful” din 11 aprilie 1877.

⁶⁹ M. O., din 28 ianuarie (9 februarie 1877).

⁷⁰ „Dorobanțul”, din 12 martie și 22 mai 1878.